

*Др Милена Петровић, редовни професор
Правног факултета у Крагујевцу*

*УДК: 341.6
DOI: 10.46793/XVMajsko.887P*

МИНИ СУЂЕЊЕ (*MINI - TRIAL*) – НОВИ ТАЛАС У РЕШАВАЊУ МЕЂУНАРОДНИХ ПРИВРЕДНИХ СПОРОВА*

Резиме

Мини суђење је добровољан, неформалан и поверљив поступак у коме странке преко својих заступника, а пред већем, преговарањем настоје да постигну решење свог спора. Упркос свом имену, мини суђење није суђење, будући да у њему нема судије нити обавезујуће одлуке. У питању је један од ADR метода. Настао је комбинацијом елемената адјудикативних поступака и елемената медијације и преговарања. За разлику од других ADR метода, који су углавном погодни за решавање читаве лепезе различитих спорова, поступак мини суђења је 'скројен' тако да одговара потребама пословне заједнице која тражи поверљиво, брзо и делотворно решавање насталих спорова, без великих трошкова и на начин који ће омогућити странкама одржање постојећег пословног односа, па чак и његово унапређење. Као такав, овај поступак је погодан за решавање спорова насталих између правних лица, трговачких друштава, а нарочито за решавање спорова између корпорација које долазе из различитих правних традиција и култура.

***Кључне речи:** алтернативно решавање спорова (ADR), добровољан, неформалан, поступак, менаџмент.*

1. Уводна разматрања

Последњих деценија, због динамике развоја и разноврсности друштвених односа и спорова који их неминовно прате, правосудни системи се суочавају са озбиљним изазовима који у многим државама добијају обележја кризе. Овог проблема није поштеђен готово нико и он је присутан, мање или више, у свим државама, без обзира на правну традицију и степен њихове развијености. Због броја предмета пред судовима који је стално у порасту, поступака који трају све дуже и огромних трошкова који их прате, веома често се може чути да је

* Рад је написан у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Крагујевцу "XXI век - век услуга и Услужног права", бр. 179012, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

државно правосуђе неефикасно, скупо и неефективно, да као такво изазива незадовољство грађана, а у многим случајевима и њихово неповерење. Због свега овога, данас је актуелнија него икад раније, потрага за 'другим путем до правде'. Он је постао императив, како због грађана којима је свака држава дужна да осигура слободан приступ правди, будући да је то једно од њихових најтемељнијих права,¹ тако и ради самих судова који би се ослободили дела притиска и посла што би требало да допринесе побољшању квалитета њиховог рада. Резултат те потраге је реafirмисање неких давно постојећих, а запостављених метода и техника вансудског решавања спорова,² као и креирање нових, прилагођених специфичним захтевима појединих врста спорова. Сви ови методи су данас познати као алтернативно решавање спорова (*Alternative Dispute Resolution – ADR*). Неки од њих, као што су концилијација и медијација, могу се сматрати готово традиционалним, док су неки други новијег датума, али оно што их све скупа спаја и подупире њихов развој јесу практични разлози – заобилажење често спорог, недолотворног, скупог, а понегде и некавалитетног суђења.

Мини суђење је један од *ADR* метода. Настао је комбинацијом елемената адјудикативних поступака и елемената медијације и преговарања. За разлику од других *ADR* метода, који су углавном погодни за решавање читаве лепезе различитих спорова, поступак мини суђења је 'скројен' тако да одговара потребама пословне заједнице која тражи поверљиво, брзо и делотворно решавање насталих спорова, без великих трошкова и на начин који ће

¹ В. чл. 6. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода.

² Један од данас најзаступљенијих вансудских метода решавања спорова је медијација чији се корени могу наћи у античкој Грчкој, Риму, традиционалним друштвима Азије и Африке, као и многим религијама. Међутим, иако позната вековима, користила се мало и у ограниченом броју случајева. Тек последњих година 20. века (70тих и 80тих), под притиском практичних разлога она се поново рађа, а прате је нагли развој, фаворизација, па и права експанзија. Настанак модерне медијације се везује за покрет који је отпочео у САД-у седамдесетих година 20. века, а одвијао се кроз три таласа. Први талас је отпочео 60тих година увођењем институције правне помоћи установљене са циљем превазилажења економских препрека у приступу правосуђу; други талас је почео раних 70тих година у циљу превазилажења организационих препрека, посебно у случајевима повреде групних права и интереса и то кроз колективне тужбе (*class actions*); трећи талас је отпочео касних 70-тих када је констатована нужност постојања алтернативних начина решавања спорова (*Alternative Dispute Resolution - ADR*) као одговор на неадекватност традиционалне судске процедуре у приступу правосуђу. Настанак и развој модерне медијације уследио је затим 80тих година и у другим земљама *common law* система, пре свега Аустралији, Енглеској и Велсу. У земљама континенталне Европе медијација је почела да се развија тек 90тих година и то организовањем конференција и семинара, иницирањем специјалних пилот пројеката, објављивањем многих књига о медијацији, а затим и реформом легислативе која се односила на судске процедуре. Више: Alexander, N., *Global Trends in Mediation*, Köln 2003. стр. 2-5.

омогућити странкама одржање постојећег пословног односа, па чак и његово унапређење. Овакав метод је погодан за решавање спорова насталих између правних лица, трговачких друштава, а нарочито за решавање спорова између корпорација које долазе из различитих правних традиција и култура. Подсећамо да ескалација спорова, нарочито између великих и значајних корпорација, може да доведе и до политичких криза, па је у тим случајевима у интересу многих, а нарочито корпорација које су у спору, да се он реши на начин и са резултатом који је прихватљив за обе стране.

Предмет овог рада су кључни елементи поступка мини суђења. У том смислу, најпре се говори о појму мини суђења, његовим карактеристикама, току самог поступка, а онда и о његовим предностима, као и недостацима.

2. Појам мини суђења

Мини суђење је добровољан, неформалан и поверљив поступак у коме странке преко својих заступника, а пред већем, преговарањем настоје да постигну решење свог спора. Упркос свом имену, мини суђење није суђење, будући да у њему нема судије нити обавезујуће одлуке. У питању је посебан метод алтернативног решавања спорова који је у праксу ушао преко једног комплексног спора насталог због повреде патента и то у Америци 1977. године.³ То је поступак који је у односу на већину других метода *ADR* другачији и нешто компликованији. Наиме, поступак се води пред већем кога чине менаџери странака овлашћени за закључивање поравнања и неутрални саветник који по правилу председава већем. Свака страна бира свог менаџера који ће је заступати у поступку, а неутралног саветника бирају обе стране сагласно или тај избор препуштају *ADR* институцији. Од неутралног саветника се очекује да поседује посебна правничка или техничка знања и искуство везано за предмет спора у питању. Мини суђење само по себи не представља форум за решавање спорова (као што је случај са арбитражом), већ више пред-парнични покушај странака да преко својих заступника, ван суда, пријатељски реше настали спор. Уколико у том поступку не успеју, судска заштита им увек стоји на располагању.

Типичан поступак мини суђења се одвија пре него што је отпочео судски поступак или у раној фази већ започетог судског поступка који се прекида док траје мини суђење. Циљ његовог увођења у праксу је постизање обострано прихватљивог пословног решења правног спора без одлагања и без излагања

³ Родоначелником мини суђења у Америци се сматра Проф. Green, D. E., *First Annual Judicial Conference of the United States Court of Appeals for the Federal Circuit*, 100 F.R.D. p. 499, 514 (May 20, 1983), цит. према: Billings, A., *Mini-Trial: Misunderstanding and Miscommunication May Short-Circuit Its Effective Use in Settlements- lightwave Technologies, Inc.v. Corning Glass Works*, Journal of Dispute Resolution Vol.1990/Issue 2, Article 8, p. 421.

великим трошковима. Према речима проф. *Green*-а, мини суђење је створено са циљем да комплексан правни спор преобрати у економски, пословни проблем који људи из корпорацијског топ менаџмента могу да реше.⁴ Дакле, суштина овог поступка је да се правни спор претвори у питање пословне политике чији би финални исход требало да буде уговор о поравнању.

За разлику од концилијације и медијације који су доступни како физичким, тако и правним лицима, мини суђење је као метод решавања спорова створено првенствено за правна лица. Посебно је прикладан и користан у великим и комплексним привредним споровима као што су спорови из области грађевинарства, инжењерства, одговорности за производе и сл. и то онда када директни преговори западну у ћорсокак, а када би странке требало да увиде и схвате слабости и предности како своје, тако и позиције друге стране, како би отвориле нове преговоре. С друге стране, мини суђење је прикладан поступак у свим случајевима у којима странке имају интереса да спасу и задрже већ постојећи пословни однос. Такође, како се истиче, нарочито у америчкој литератури, ова *ADR* техника посебно одговара потребама странака које долазе из различитих правних култура јер им омогућава да реше спор без осећаја да су подвргнути неком страном правном систему.⁵ Ово међутим, не треба схватити у смислу да ова техника није корисна за решавање спорова између трговачких друштава која припадају правним системима сличне правне традиције. Да је ово тачно, потврђују Правила за мини суђење белгијског Центра за арбитражу и медијацију (*CEPANI Mini-trial Rules*, 2000, у даљем тексту *CEPANI* правила), као и Правила за мини суђење трговачке коморе Цириха (*Rules of Procedure for the Zurich Mini-Trial*, 1984, у даљем тексту Циришка правила) која су на располагању свим привредним организацијама и јавним предузећима, односно целокупној пословној заједници.⁶ Како се наводи у уводу Циришких правила за мини суђење, она су донета како би задовољила потребу за новом врстом поступка, као алтернативом традиционалној арбитражи и редовном судском поступку, који би био једноставнији и бржи и у коме би се спор решио поравнањем.⁷ Будући да је време трајања поступка мини суђења обично временски ограничено, његовом употребом се случајеви који би се месецима или годинама решавали у редовној судској процедури, могу решити у неколико дана, а пословни односи се могу задржати и наставити.

⁴ Исто, р. 423.

⁵ Green, D. E., *Growth of the Mini-Trials*, Litigation, 1982, р. 12. У америчкој литератури се у овом смислу посебно наводе спорови између америчких и јапанских корпорација, али и спорови који су се мини суђењем решавали и у Европи, као нпр. спор између швајцарске и немачке компаније због раскида уговора о дистрибуцији употребом Правила за мини суђење трговачке коморе Цириха. Више: Calvert, M. D., *Out with the Old, in with the New: The Mini-Trial Is the New Wave in Resolving International Disputes*, Journal of Dispute Resolution Vol. 1991. Article 8, р. 122, 123.

⁶ В. чл. 1(2) Циришких правила.

⁷ В. тач. 2. Увода у Циришка правила.

3. Карактеристике мини суђења

Мини суђење има опште карактеристике осталих *ADR* поступака, али има и неке специфичности. Уопштено, може се рећи да је мини-суђење:

- *неадјудикативни* поступак – иако би се на први поглед из самог назива могло закључити да се ради о некаквом скраћеном и убрзаном судском поступку, мини суђење то није. Оно није уопште суђење иако би се прва фаза поступка, због одређених процесних радњи које се предузимају, могла окарактерисати као симулација суђења. Међутим, за разлику од суда који има контролу над поступком, у мини суђењу ту контролу имају странке и оно што је најважније, одлуку о спору не доноси судија или арбитар, већ саме странке споразумно.

- *неакузаторски* поступак – почетак поступка мини суђења се не везује за тужбу једне од странака, какав је случај са арбитражом и државним судом, већ за споразум странака или предлог једне странке за покретање мини суђења. Како нема тужиоца и туженог, обе странке су у истој процесној позицији што је психолошка предност у односу на њихов положај у судском поступку.

- *добровољан* поступак - странке се о спровођењу поступка мини суђења добровољно споразумевају.⁸ Не постоји законска или каква друга обавеза која би их на то приморала. Споразум може бити сачињен у време заснивања основног правног посла (клаузула садржана у уговору о основном послу), а може бити сачињен и накнадно, после настанка спора. У сваком случају, о избору мини суђења као поступка у коме ће решити спор, странке се морају изричито сагласити, па у том смислу треба да сачине писани споразум о приступању мини суђењу (*Mini-Trial Agreement*). Добровољност се односи на цео ток поступка, што значи да стране могу одустати од њега у било којој фази уколико сматрају да су преговори дошли до мртве тачке због чега даље вођење поступка постаје нецелисходно, али и из неког другог разлога који странка не мора да образлаже, нити је одговорна за евентуалну штету због одустанка од даљег поступка.⁹

- *неформалан* поступак – будући да се заснива на процесној аутономији странака. За овај поступак не постоји унапред строго уређена процедура. Ово не значи да мини суђење нема своју структуру, већ то да саме странке могу одлучивати о томе коју процедуру желе да користе, каква ће улога учесника у поступку бити, о којим питањима ће се дискутовати, а о којима не, да ли ће се примењивати и која правила о доказима, да ли ће се дозволити унакрсно испитивање током презентација случаја итд., што све указује на високо

⁸ Goldberg, S., Green, E., Sander, F., *Dispute Resolution*, 1985. p. 272; в. чл. 1. *CEPANI* правила.

⁹ Edelman & Carr, *The Mini-Trial: An Alternative Dispute Resolution Procedure*, 42 *Arb.J.* 7,12/1987, p. 13.

изражену флексибилност.¹⁰ Ова, као и друга питања, странке одређују као основна правила процедуре и то у самом споразуму о приступању мини суђењу. Тако овај споразум постаје нека врста водича кроз поступак који се може разликовати од спора до спора, али неке елементе увек мора да садржи. Тако се у њему морају одредити менаџери и неутрални саветник и њихова овлашћења, као и распоред и рокови у којима ће се обављати процесне радње током поступка, као што су рок у коме треба прикупити доказе, рок и начин размене презентација и других докумената.¹¹ Чак и када странке предвиде примену *одређених* правила за мини суђење (нпр. Циришких правила или *CEPANI* правила итд.), оне их могу модификовати и прилагодити конкретним околностима случаја.¹²

- *поверљив* поступак - будући да нико не зна да ли ће се мини суђење окончати споразумом којим ће бити решен спор, свака страна у случају неуспешног окончања мини суђења жели да заштити могућност да поступак настави пред арбитражом или судом, тако што се већ изнети искази и ставови неће користити против њих. Како би ово осигурале, стране у споразуму о приступању мини суђењу уносе одредбу о томе да изјаве, подаци и искази који се изнесу у току поступка мини суђења не могу да се користе против странака пред арбитражом или судом. Ово значи и да уступци који се учине у самом поступку не могу представљати терет касније у судском или неком другом поступку. Уколико странке предвиде примену *одређених* правила за мини суђење, онда та правила гарантују поверљивост свих исказа и података о којима је било речи у поступку јер садрже одредбе о томе и изричито предвиђају да оно што је учињено, речено или записано у току поступка не може да се користи као доказ у арбитражном или судском поступку који се буду покренули после неуспешног окончања мини суђења.¹³ Такође, овим правилима је углавном предвиђено да неутрални саветник не може да делује као арбитар, судија, заступник или саветник у арбитражном или судском поступку, у ствари која је била предмет мини суђења, осим у случају када се странке о томе другачије споразумеју.¹⁴

- *информативан* поступак - упркос чињеници да су се странке обавезале да ће сарађивати у току поступка, нема гаранције да ће се спор међу њима решити. Међутим, сама припрема и ток мини суђења пружају странама боље правно и фактичко разумевање како сопствене, тако и позиције друге стране. То је за странке свакако корисно јер их чини информисаним пре него што у судском

¹⁰ Brazil, W., *Effective Approaches to Settlement: A Handbook for Lawyers and Judges*, 1988. p. 55; Goldberg, S., Green, E., Sander, F., *нав. дело*, стр. 272.

¹¹ Calvert, M. D., *нав. чланак*, стр. 120.

¹² В. чл. 2. Циришких правила; чл. 7. *CEPANI* правила.

¹³ В. чл. 14. Циришких правила; чл. 17(1) и (2) *CEPANI* правила.

¹⁴ В. чл. 17(3) *CEPANI* правила.

или неком другом поступку, после неуспешно окончаног мини суђења, наставе да траже решење свог спора.

- *фокусирано на економске интересе* - карактеристика свих ADR метода је да се базирају на интересима, а не на праву, а како је мини суђење 'креирано' за пословни свет, разумно је очекивати да су економски интереси примарни. Отуда и потреба да се током поступка ангажују менаџерске вештине појединих учесника јер се при решавању ове врсте спорова морају узети у обзир стратешки ставови носилаца бизниса, њихов поглед на будућност, приоритети, па и поглед на будућу сарадњу садашњих противника.¹⁵ Зато је и оправдано очекивати да се спорна правна питања преведу на терен економских и пословних, и решење нађе у тим оквирима, можда чак и новој пословној трансакцији.

- *консенсуалан* поступак - сагласност странака да спор реше у овом поступку је неопходна, како за сам почетак, тако и све време његовог трајања. И одлука којом се решава спор мора да буде плод сагласности обе стране.

- *приватан* поступак - будући да одлуку доносе лица која су странке изабрале и за то овластиле, а не суд или неки други државни орган.

- *експедитиван* поступак - окончава се у кратком времену, без одлагања. Рокови за извођење процесних радњи су јасно одређени, краћи су него у другим процедурама и морају бити испоштовани.

4. Поступак мини суђења

Поступак мини-суђења је флексибилан будући да нема строго уређену процедуру, већ се о њој договара у сваком конкретном случају и то кроз споразум о приступању мини суђењу или упућивањем на *одређена* правила за мини суђење.

Мини суђење може да иницира било која страна у спору тако што упућује писани предлог другој страни да настали спор реше управо у овом поступку. Када друга страна прихвати наведени предлог сматра се да је мини суђење отпочело. Сам поступак се двија у две фазе. У првој фази се изводе процесне радње сличне радњама у судском поступку, па се ова фаза сматра процесном. Другу фазу карактерише нешто сасвим другачије, а то је преговарање.

Прва фаза започиње презентацијама случаја члановима већа коју по правилу износе адвокати странака, а не саме странке. Пре одржавања рочишта на коме ће се презентовати случај, заступници странака су дужни да члановима већа и другој страни у спору доставе писмена у којима наводе чињенична и правна питања предмета спора која су по њиховој оцени значајна, као и доказе којима располажу. У самим презентацијама се износе сумарне верзије чињеничне и правне позиције сваке стране у спорном случају.¹⁶ У њима се

¹⁵ Кнежевић, Г., Павић, В., *Арбитража и ADR*, Београд, 2010. стр. 208.

¹⁶ Goldberg, S., Green, E., Sander, F., *нав. дело*, стр. 272-273.

адвокати странака фокусирају на најбоље аргументе и њихове 'најјаче' доказе, односно на оно што ће бити најубедљивије за менаџерске заступнике. Правила о извођењу доказа се у овом поступку не примењују па нема унакрсног испитивања сведока. Странке у том делу немају активну улогу, али и улога адвоката се презентацијама окончава будући да они не учествују у другој фази поступка када се преговора са циљем да се спор реши. Ова прва фаза је уобичајено временски ограничена на неколико сати и после сваке изнете презентације предвиђено је време за питања и одговоре.

У другој фази, менаџери који су иначе овлашћени од странака да закључе поравнање, настоје да путем преговара, а уз помоћ неутралног саветника, дођу до обострано прихватљивог решења спора. Одлуку о спору доносе чланови већа тако што неутрални саветник¹⁷ даје мишљење о снази и слабостима аргумената сваке стране, аспекте спора који су јасни, као и оне који су спорни, препоруке у вези са спорним питањима или даје необавезујуће мишљење о исходу спора пред судом, а онда менаџери на бази тих препорука и мишљења, и уз помоћ неутралног саветника, покушавају преговорима да постигну решење које би задовољило интересе обе стране. Уколико менаџери не постигну споразум којим би се решио спор, мишљење или препорука у погледу решења спора се може тражити од неутралног саветника.¹⁸ Ово мишљење не обавезује странке, али уколико га прихвате, то ће бити споразум којим се решава спор и који их обавезује. У којој форми ће он бити забележен, да ли као уговор, меморандум о разумевању или у некој трећој форми, треба да одреде саме странке већ у иницијалном споразуму о приступању мини суђењу. У сваком случају у питању је уговор који их обавезује. У овом поступку не постоји дакле, обавеза ни на једној страни да се одлука донесе, мада се у пракси она углавном доноси.

Поступак мини суђења се окончава закључењем споразума којим се решава спор (успешно окончан поступак), истеком времена које је предвиђено за окончање поступка (ово време може бити продужено споразумом свих странака) или писаним обавештењем неутралног саветника о повлачењу из поступка неке од странака.¹⁹

¹⁷ Неутрални саветник може имати различиту улогу у поступку и она се унапред, споразумом о приступању мини суђењу јасно и прецизно одређује. Он обично председава већем, може да има улогу медијатора у преговорима око решења спора или се од њега може тражити мишљење, па и одлука о правним или чисто техничким питањима (као што су на пример питања из области инжењерства, грађевинарства итд.) која је необавезујућа за странке, а најчешће се бира из редова пензионисаних судија или професора права који могу да дискутују о аргументима које сматрају најубедљивијим, или пак из редова техничких експерата за области у оквиру којих је спор који треба решити. Више: Calvert, M. D., *нав. чланак*, стр. 121.

¹⁸ Brazil, W., *нав. дело*, стр. 57.

¹⁹ В. чл. 15. *СЕРВИ* правила

Учешће странака у поступку мини-суђења је потпуно добровољно, будући да оне у њему немају активну улогу, већ је она препуштена адвокатима, менаџерима и неутралном саветнику. Отуда се може поставити питање зашто странке саме, директно не учествују у преговарању и доношењу одлуке о спору. Међу практичарима доминира одговор да су разлози за то двоструки. С једне стране, истиче се да су странке у спору субјективне у виђењу предмета спора, да уносе емоције или предрасуде у преговоре и да ретко прихватају компромис, осим ако су упознате са погубним информацијама у смислу умањења основа за тужбу, односно за одбрану, док су менаџери објективнији у приступу спору. С друге стране, менаџери ангажовани у поступку мини суђења су по правилу људи од великог знања и искуства за област у којој је настао спор, те су из тих разлога више и боље оспособљени да разврстају, анализирају и оцене супротстављене аргументе и доказе.

У поступку мини суђења се очито користе елементи преговарања, медијације, арбитраже, па и неки елементи суђења због чега се овај поступак сматра хибридни процесом. Међутим, иако има сличности са свим набројаним методама, мини суђење се од свих њих у многим значајним елементима битно разликује и има довољно специфичности које га сврставају у посебну *ADR* технику. Тако, иако у поступку мини суђења адвокати износе аргументе и доказе као што то чине и у судском поступку, одлуку о спорним стварима не доноси судија или порота, већ пословни људи које су изабрале саме странке. С друге стране, чињеница да се у поступку мини суђења до решења долази преговорима које воде заступници странака, па и неутрални саветник, овај поступак се не може поистоветити са медијацијом будући да је улога странака у медијацији много активнија и оне у том поступку учествују непосредно. Коначно, иако има сличности са арбитражом јер се случај презентира члановима већа, одлука која се предложи у поступку мини суђења није обавезујућа за странке, за разлику од арбитражне одлуке која је коначна и обавезује странке.

5. Предности и недостаци мини суђења

Циљ мини суђења је да се спор реши ефикасно и ефективно. У ту сврху је структуриран и сам поступак, а као неке од његових добрих страна се могу навести: а) мањи утрошак и времена и новца; б) у проналажењу решења учествују пословни људи који правни проблем преокрећу на економски, па ће странке вероватно задржати пословни однос после успешно окончаног поступка; ц) решење спора је у рукама странака; д) састанци на којима се износе презентације случаја омогућавају да се сагледа позиција друге стране и да се објективно размотре снага и слабости обе стране у спору; е) степен припреме који захтева поступак мини суђења може да буде веома користан за следећи поступак, као што је судски, уколико се мини суђење оконча неуспешно; ф)

поступак је поверљив и неформалан (не воде се записници са састанака и не намећу се правила процедуре, посебно правила о доказима).²⁰

Као и сваки други поступак, било судски или вансудски, и мини суђење може имати одређене слабости. Једна од слабости која се иначе приписује и свим другим *ADR* техникама је да поступак мини суђења не даје гаранције да ће спор бити решен. Отуда, у свим случајевима у којима се не постигне споразум о спорној ствари, странке ће морати наставити поступак пред судом или арбитражом због чега ће се мини суђење показати као непотребно трошење новца и времена. Надаље, као потенцијална слабост углавном се истиче чињеница да аргументи и ставови који се изнесу у току поступка мини суђења могу да открију стратегију коју ће адвокати касније користити у судском поступку, наравно, уколико се мини суђење оконча неуспешно. Такође, могло би се рећи да напори и трошкови мини суђења могу бити узалудни уколико су странке могле спор да реше непосредним преговорима или медијацијом. Међутим, чини се да ова примедба не стоји јер тешко се може замислити да у случају било какве спорне ситуације странке неће покушати непосредним преговорима да превазиђу и реше проблем. Уосталом, ни медијација не значи да ће странке постићи споразум и решити спор у сваком случају. Одговорност је свакако и увек на самим странкама и њиховим адвокатима будући да пре него што одлуче на који начин желе да реше настали спор треба да изврше анализу ризика и интереса.

6. Закључак

Мини суђење је настало комбинацијом изабраних елемената адјудикативних поступака и елемената преговарања и медијације и наметнуло се као различит и иновативни метод алтернативног решавања спорова. Поступак је тако структуриран да најбоље одговара потребама међународне пословне заједнице јер странкама у спору, које долазе из различитих земаља и култура, омогућава да реше спор без осећаја да им је наметнуто неко страни право. У таквим околностима странке се могу фокусирати на предмет спора уместо да се баве процесним правилима која се разликују од једног правног система до другог. Као изузетно делотворан поступак, мини суђење се показало нарочито у случајевима када странке имају потребу и желе да задрже пословне односе.

У првој фази поступка (симулација суђења), када адвокати презентују случај износећи аргументе и доказе који их поткрепљују, свака страна је у прилици да чује аргументовано виђење спора друге стране, тако да обе могу да стекну реалну слику својих позиција, односно својих предности и слабости у спору. Ако је то фаза некаквог 'отрежњења', онда сигурно са јаснијом сликом могу да уђу у преговоре (друга фаза поступка) и да покушају да постигну поравнање и тиме реше спор, наставе пословни однос и чак га унапреде можда неком новом

²⁰ Уместо свих, в. Calvert, M. D., *нав. чланак*, стр. 123-124.

транзакцијом. Уколико се поравнање не постигне, бенефит мини суђења је у томе што су странке у великој мери припремиле случај за судски или арбитражни поступак који ће вероватно уследити.

Како је у пословном свету економски интерес примаран, то његово задовољење захтева менаџерски приступ решавању спора. Управо у овом сегменту се види колико је мини суђење прикладан метод за решавање овакве врсте спорова. Ангажовање људи из топ менаџмента који узимају у обзир страначке стратешке ставове о бизнису, њихове приоритете, па и погледе на њихову будућу сарадњу иако су сада противници, свакако доприноси квалитету, а тиме и значају мини суђења као алтернативе државном правосуђу. Истом циљу служи и способност менаџера да нека правна питања преобрате у пословна и на тим основама уз преговарање дођу до решења које је обострано прихватљиво.

*Milena Petrović, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

MINI-TRIAL: THE NEW WAVE IN RESOLVING INTERNATIONAL BUSINESS DISPUTES

Summary

The mini - trial is an alternative dispute resolution (ADR) procedure that is used by businesses to resolve legal issues without incurring the expense and delay associated with court litigation. It does not result in a formal adjudication but is a vehicle for the parties to arrive at a solution through a structured settlement process. It is used most effectively when complex issues are at stake and the parties need or wish to maintain an amicable relationship.

The term 'mini - trial' is a misnomer, as it is not a trial, mini or otherwise. Rather, it is a voluntary, private, informal, confidential and non-binding settlement technique used most frequently in international disputes between corporations from different countries and cultures. It allows the disputants to focus on the merits of the dispute instead of dealing with procedural issues which differ from one legal system to another. Mini- trial is most helpful in case involving complex factual disputes which are always more amenable to consensual resolution processes, although mixed questions of fact and law may be also be appropriate for mini-trial if there is no need for a definitive judgment on the law.

Key words: *alternative dispute resolution (ADR), voluntary, informal, process, management.*

Литература

- Alexander, N., *Global Trends in Mediation*, Köln 2003.
- Billings, A., *Mini-Trial: Misunderstanding and Miscommunication May Short-Circuit Its Effective Use in Settlements- lightwave Technologies, Inc.v. Corning Glass Works*, Journal of Dispute Resolution Vol.1990/Issue 2.
- Brazil, W., *Effective Approaches to Settlement: A Handbook for Lawyers and Judges*, 1988.
- Goldberg, S., Green, E., Sander, F., *Dispute Resolution*, 1985.
- Green, D. E., *Growth of the Mini-Trials*, Litigation, 1982.
- Edelman & Carr, *The Mini-Trial: An Alternative Dispute Resolution Procedure*, 42 Arb.J. 7,12/1987.
- Кнежевић, Г., Павић, В., *Арбитража и ADR*, Београд, 2010.
- Calvert, M. D., *Out with the Old, in with the New: The Mini-Trial Is the New Wave in Resolving International Disputes*, Journal of Dispute Resolution Vol. 1991. Article 8.